

פרקי דרבי אליעזר

סיפורים ונקודות מרתקות ששמענו
מהר"מ הרב אליעזר זוננפלד במהלך
שיעורים בעיונא על מסכת כתובות

פתח דבר

לכבוד יום ההולדת הארבעים להר"מ ר' אליעזר זוננפלד - אנו מוציאים לאור קובץ זה המסכם שנה שלמה וניתן כמתנה לכבוד יום הולדת וכתשורה לנו התמימים משנת לימודים זאת - הקובץ מכיל סיפורים ורעיונות ששמענו ממנו.

אנחנו מתכבדים להגיש בפניכם את הסיפורים, לרוב הסיפורים גם צורף ההקשר בהם הם נאמרו, דרך הלימוד או בגלל תאריכים מסויימים וכד'.

סיפורים אלו לימדו אותנו מוסר השכל רחב ואנחנו כל כך שמחים שזה ישמר כמזכרת נצח מהשיעורים היפים ויזכיר לנו את השיעורים העמוקים והנפלאים ששמענו.

נקווה שסיפורים אלו יסייעו לנו להעמיק כמה שיותר בלימוד תורה וכמו שכ"ק אדמו"ר זי"ע התבטא שהתורה צריכה להיות כל כך חלק מחיינו שתמים חב"ד צריך לחלום על הגמרא והמהרש"א בלילה.

והעיקר שנתרומם ונצליח להצליח בזכות זה להצלחה אמיתית בלימוד.

בברכת אחים - "ונזכה זעהן זיך מיטן רבי'ן דא למטה און א גוף ולמטה מעשרה טפחים והוא יגאלנו"

המערכת

מערכת הקובץ:

הת' דב הכהן סוסובר

הת' רפאל עמוס (פאלע) קרניאל

סיפורים

א. (בעת שלמדנו תוס' שמקשים כמה וכמה קושיות על רש"י ומתרצים הכל בפירוש אחד, סיפר הרב): היה אחד מגדולי ישראל לפני כמאה שנה בשם ר' יוסף ענגיל, שכתב חיבורים מפורסמים (שהרבי ציטט ממנו פעמים רבות), ואחד מספריו נקרא 'שבעים פנים לתורה', שבו כתב שבעים תירוצים על קושיא אחת (!). ולאחר מכן הוציא ספר בשם 'גבורות שמונים', ובו שמונים תירוצים על קושיא אחת.. ומסופר שאמר על כך הגרי"ז, שהחכמה היא לא לכתוב תירוצים כה רבים על קושיא אחת, כי אם קושיא אחת שמיישבת שבעים קושיות! זאת אומרת שככל שביאור מסוים מיישב יותר קושיות ודיוקים, הרי זה מורה יותר על אמיתתו.

ב. (לפני שהתחלנו ללמוד את אחד מהתוס' הארוכים ביותר, סיפר הרב): ביום מן הימים חזר עשיו לבית אביו יצחק - כך סיפר אחד הצדיקים - וראה שישנה התארגנות מיוחדת: שולחנות ערוכים בהידור, סעודה מכובדת ואנשים חשובים שמוזמנים לאירוע, והשמחה שורה על פני כולם. ושאל עשיו מהי החגיגה, וענו לו שיעקב אחיו עורך סיום מסכת, וזוהי חגיגת הסיום. ועשיו התפעל ואמר לעצמו, שנראה שיעקב נהנה לא רק בעוה"ב אלא גם בעוה"ז, וא"כ כדאי לו ג"כ לנסות זאת. והחליט ללמוד ולסיים מסכת ג"כ, וניגש אל הארון ובחר לו את מסכת בבא קמא, (עשיו = מזיק). ואכן עשיו התיישב בשקידה ללמוד את מסכת בבא קמא, עם רש"י ותוס'. אמנם כשהגיע לדף עז, שיש שם עמוד עם שתי שורות בלבד של גמ' ובכל שאר העמוד יש תוס' ארוכים מאוד, התכעס עשיו והחליט שנמאס לו מהלימוד, ושילך יעקב עם הלימוד שלו ועם הסיומים שלו ועם העוה"ב שלו לכל הרוחות, והוא ימשיך בחייו כבתחילה.. והמסר הוא, שללמוד בנחת ורוגע בלי יגיעה, זה גם עשיו היה מוכן לעשות, וכשצריך להתייגע בלימוד, כאן בא לידי ביטוי הקרבה של יהודי.

ג. מסופר על ר' נחום מטשרנוביל שפעם הלך בדרך ועצר באכסניה וביקש חלב חם, והביאו, והוא לא שתה. ושאלו אותו למה הוא לא שתה והוא ענה שבכלל אין חלב על השולחן, ומדוע עדיין לא מביאים לו. (דהיינו שבדרך נס הוא לא ראה את החלב). והנה נכנס בעל האכסניה וצעק לא לשתות את החלב כי זה חלב של סוסה, והרגיעו אותו ואמרו לו שהצדיק לא שתה את החלב.

והרב נחום מטשרנוביל אמר שזוהי הכוונה במה שנאמר במשנה "חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו", שזה חלב שחולב גוי וישראל בכלל לא יכול לראות אותו.

ד. מסופר על זוג שהתחתנו ואחרי כמה חודשים הבעל נעלם, וחיפשו אותו ולא מצאו. אחרי כמה שנים הגיע משהו לעיר שהיה דומה לבעל ושאלו אותו אם אכן זה הוא, ובהתחלה הכחיש ואחרי שלחצו אותו הודה ואף נתן כמה סימנים, כגון כמה הוא התחייב בכתובה, ואמר שברצונו לחזור לאשתו, וחקרו אותו והוא ענה על הכל. והאבא של האישה הלך לרב, ואמר שהם חושדים שאולי זה לא הבעל, והרב אמר לו שבשבת הוא ילך עם הבעל לבית הכנסת, ובכניסה יאמר לו ללכת למקום הקבוע שלו, ויראה אם הוא זוכר את המקום... ובאמת בשבת הם הלכו לבית הכנסת והשווער שלו אמר לו שהוא יגיע עוד מעט ובינתיים שילך למקום, והבעל לא ידע איפה המקום והוא התחיל לשאול אנשים איפה המקום של השווער שלו... והאבא של האישה סיפר לרב שהבעל לא ידע באמת איפה המקום. והרב אמר שיחקרו אותו עוד הפעם, וחקרו אותו שוב יותר חזק עד שנשבר והודה שהוא לא הבעל, אלא הוא ראה את הבעל והתחבר אליו, והבעל סיפר לו את כל הסיפור וסיפר לו גם את הפרטים של הכתובה וכו'. שאלו את הרב איך הוא ידע שהנוכל לא יידע איפה המקום שלו בבית כנסת, והרב ענה - שאם הוא נוכל הוא שאל את הבעל כמה כסף התחייב בכתובה אבל שאלות מהסוג הזה הוא לא חשב.... [הסיפור סופר בקשר לתוד"ה ואין אדם משים עצמו רשע בדף י"ח: בכתובות, אודות הנושא של פלגין דיבורא, שנאמן רק בחלק מהדברים שהעיד].

ה. (כשלמדנו על שיטת בן עזאי, שמהלך כעומד, וחייב על ד' אמות ברה"ר רק בקופץ): מסופר על ר' לייבל'ה אייגר (נכדו של הגאון ר' עקיבא אייגר) שנהיה חסיד, ושאלוהו מה השתנה אצלו, וענה שיש קושיא אחת של סביו הגאון ר' עקיבא אייגר, שלפני שהוא נהיה חסיד הוא התקשה בה (כלומר הצדיק את הקושיא), אך אחרי שהוא נהיה חסיד כבר לא קשה לו כלל. והקושיא היא - חכמים אסרו לתקוע בר"ה שחל בשבת, שמא יעבירו ד' אמות ברה"ר. והרי לפי בן עזאי שמהלך כעומד ופטור, א"כ גם אם יעבירו ברה"ר יהיה פטור, והמקרה היחיד שחייב זהו רק בקופץ (לפי הירושלמי), אז מה החשש שבדיוק יחליט לקפץ עם השופר ברה"ר? אך לאחר שנהייתי חסיד, איני מבין מה הקושיא, וכי אדם שהולך לשמוע תקיעת שופר לא ידלג ויקפץ מרוב שמחה והתלהבות לכל הפחות ד' אמות?

ו. (כשלמדנו אודות אשת איש שאומרת התגרשתי ואינה נאמנת, סיפר הרב): מעשה באישה שבאה לירושלים, והיתה ידועה בתור נשואה, וטענה שקיבלה גט וביקשה היתר נישואין מהרב. הרב היה ר' שמואל סלנט, והוא ביקש מאחד הדיינים - הגרי"ח זוננפלד, לתהות על קנקנה על מנת לברר אם אכן היא התגרשה (היה חשד כלשהו). הגרי"ח ניגש לחקור ולדרוש את הנושא, ושאל אותה קודם כמה פרטים על חתונתה, והאם בעת חופתה היא הסתובבה סביב החתן. האישה כמובן ענתה שהסתובבה 7 פעמים. ושאל אותה אם היא יודעת מדוע, ואמרה שאינה יודעת. וביאר לה שבזה היא קשרה עצמה לבעל בשבעה קשרים. לאחר מכן שאל אותה כמה שאלות על הגט, היכן נכתב וכו', ואז שאל אותה האם אמרו לה לעשות 7 סיבובים סביב הבעל המגרש, לכיוון ההפוך מאשר בחופה. האישה ענתה שכן, וגם אמרה שכעת מובן לה מדוע, כי עי"ז הותרו הקשרים שנקשרו בחופה. אמר לה הרב, אם כן את יכולה לשוב למקומך, ודאי שאינך גרושה וכל הסיפור של הגט מצוץ מהאצבע..

ז. [בקשר עם ראש השנה:] היה יהודי שעבד בעבודות כפייה בשואה, ולפני ראש השנה רצה מאוד להשיג שופר, אף שלא היה נראה מציאותי. הוא היה עובד בשדה ובסמוך היו מסילות רכבת, ומידי פעם עוברת שם רכבת, והוא החליט שהוא יהיה ליד הרכבת (אפילו שזה היה מסוכן כי לא היה שם הרבה עבודה) והוא עבד שם ולא עברה רכבת. למחרת הוא היה שם עוד פעם ועוד הפעם לא עברה רכבת והוא התפלל לה' שתעבור רכבת ולמחרת עברה רכבת והיא האטה בדיוק כשהיא עברה לידו ופתאום הוא רואה מכר וותיק שלו והחבר זרק אליו שופר! (בלי שביקש). כעבור כמה שנים הוא השתחרר ונפגש עם המכר הנ"ל והוא שאל אותו למה הבאת לי את השופר? והוא ענה לו כי הוא היה בעבודת כפיה במקום אחר, והוא רצה שופר והיה לו קצת כסף והוא ביקש מאיזה גוי שיביא לו שתי קרניים בעד הכסף שנשאר לו והוא ביקש שתיים כי הוא פחד ששופר אחד יפסל. והוא הכין את השופר וזה לא נפסל והוא החליט להכין גם את השני וגם השני לא נפסל. ואמר בליבו שהוא יביא את זה ליהודי הראשון שהוא יראה וכעבור כמה ימים החליטו להעביר אותם לעבוד באיזור אחר, וכשהעלו אותו לרכבת הוא עמד ליד החלון כדי שאם הוא יראה יהודי הוא יביא לו את השופר ופתאום הוא ראה אותו ומיד זרק לו את השופר.

ח. פעם היה איזה בעל שעזב את אשתו ולא רצה לגרש אותה, והיא במר ליבה הלכה לרבי הרי"ץ (בעת שביקר בארץ הקודש) וסיפרה לו שהיא רוצה גט כדי שהיא תוכל להתחתן עם מישהו אחר, והרבי הרי"ץ קרא לבעל ואמר לו: במשנה נאמר שהאישה קונה את עצמה בשתי דרכים, בגט או במיתת הבעל, תחליט מה אתה בוחר... והבעל הבין ונתן לה גט...

ט. בעל קצות החושן, כבר בחייו שמו הלך לפניו, לאחר שהוציא את ספרו, שהיה בו חידוש של ממש בדרך הלימוד, בניתוח והתעמקות. ופעם הוא בא לעיר אחת ועשו לכבודו סעודה ובאו תלמידי החכמים מתושבי המקום, והקשו לפניו את קושיותיהם בלימוד, והיו בטוחים שעל אתר יתרץ להם בחריפות, אך הוא לא ידע לענות לראשון וכן לשני ולבאים אחריהם, עד שעלה חשש אולי זה לא באמת הקצות ורימו אותם, והעיר נבוכה. הקצות התעכב עוד בעיר, וכעבור יום או יומיים הוא קרא לאחד אחד ופשוט ענה להם על הקושיות שלהם בצורה נפלאה ומיוחדת, והיו מרוצים מאוד מתשובותיו. ומה שהתברר היה, שכך היה סדר לימודו, לא בהברקות שנונות וסוערות, הבאות כהרף עין, אלא אדרבה, לבדוק את הדברים במתינות וביסודיות, ולחשוב ולהפך בהם שוב ושוב, עד מיצוי וליבון הענין. וכך צריך לקנות הרגל באופן הלימוד.

י. היה פריץ שבעיירה שלו גרו הרבה יהודים והרב שם נפטר והתעוררה מחלוקת מי ימלא את מקומו. והיו שני רבנים שהתמודדו על התפקיד - אחד יהודי עני תלמיד חכם גדול מאוד והשני יהודי עשיר וג"כ תלמיד חכם גדול אך פחות מהעני. והמחלוקת על הרבנות גברה ותהום כל העיר, עד שהחליט הפריץ שהוא יקבע מי ימונה לרב. והפריץ שאל איזה יהודי פשוט מה הספר שכל היהודים מכירים והיהודי ענה סידור. והפריץ ביקש ממנו סידור והיהודי נתן לו. למחרת קרא הפריץ לעשיר ולעני והכניס את העשיר ראשון והוא פתח את הסידור ויצא באשרי והוא אמר לעשיר לקרוא, והעשיר קרא מילה במילה בשטף ובביטחון, ללא שום טעויות, ואחר כך הפריץ הכניס את העני ויצא לעני בסידור קטע מתפילות "יוצרות לפרשת זכור", אשר קטעים אלו אינם שגורים על הלשון, והעני קרא וגמגם מפעם לפעם. והפריץ הודיע שההכרעה ברורה, והעשיר יהיה

הרב. העני הלך לרבו שלו ושאל אותו "למה עשה ה' ככה, ואיך יכול להיות שהוא לא נבחר להיות הרב?" והרבי שלו ענה לו, אכן לא מגיע לך להיות הרב, שאם היית פיקח היית קורא לפני הפריץ עלינו לשבח..

י"א. מסופר (בשיחות של הרבי הרי"ץ) על אחד התלמידים של הגאון מוילנא שלמד מפיו מפעם לפעם, והיו לו שתי קושיות שעסק בהם עם חבריו ולא העלו תירוץ, והציעם לפני הגר"א, ולא ענה לו. וכעבור זמן התקרב לאדמו"ר הזקן והאדמו"ר הזקן אמר לו תשובה עמוקה מאוד. ואותו אחד הלך לגאון מוילנא ואמר לו את התשובה והגאון מוילנא אמר לו שאם הוא יידע מי אמר את התשובה הוא ישא את כליו לבית המרחץ (דהיינו יכבדו לפי שהוא גדול ממנו), ואותו תלמיד לא גילה את המקור שלו... לאחר כמה שנים כשהתלבתה אש המחלוקת על החסידות ורבינו הזקן, ובא אותו תלמיד ואמר לגאון שהוא שמע את התשובה ההיא מרבינו הזקן ולא האמין לו כי טען שהוא נוגע בדבר כרגע ואותו חסיד התחרט ממש על שאמר לו את התשובה בזמנו ללא שם...

י"ב. [כשלמדנו קובץ שיעורים על תוד"ה אית ליה בדף כ"ג. סיפר הרב:] כשהרב אלחנן ווסרמן הי"ד (בעמח"ס קובץ שיעורים) נשרף על קידוש השם בידי הנאצים ימ"ש הוא אמר לסובבים אותו: "עלינו לא לחשוב אף מחשבת פיגול לפי שנבחרנו להיות קרבן העולה בסערה השמימה", ואף בירך "ברוך אתה השם אשר קדשנו במצוותיו וצונו על קידוש השם" (כמובן בשם ומלכות).

י"ג. [כלמדנו עניין בפרשת בשלח הרב סיפר] מסופר על האבני נזר מסוכטשוב (כמדומה) שאביו היה רב והגיע אליו שאלה על מקרה מעניין: שני אנשים רבו ביניהם, וגדלה המחלוקת עד כדי כך שאחד מהם נשבע שהוא לא יתקרב אל השני לעולם. הרבה שנים חלפו, ונפטר אותו אחד שכלפיו נאמרה השבועה, ומיד ששמע הנשבע על פטירתו צפו בו הרהורי חרטה, ורצה לפחות לבקש מחילה, והוא נסתפק האם יכול להתקרב אליו בכל זאת לאחר שנשבע ולהשתתף בלוויה. הוא פנה לאביו של האבני נזר והוא ישב על המדוכה ולא מצא פתרון ואז אחד מילדיו עבר ושמע את הסיפור ואמר יש לי רעיון - כתוב בפרשת בשלח שמושה הבטיח לישראל - "לא תוסיפון לראותם עוד עד עולם" (את המצרים),

ומיד לאחר מכן כתוב - לאחר מיתה "וירא ישראל את מצריים מת על שפת הים", דהיינו שלאחר מיתה שבועה שלא תוסיפון לא תופסת.

י"ד. [כשלמדנו את הקושיא של המקור חיים על הנפסק בשולחן ערוך בנוגע למצה גזולה, סיפר הרב:] בקבלת פנים להגרי"ז סלובייצ'יק עם בואו לארץ, דיבר הגרי"ז ונתן תירוץ לקושיי' של המקור חיים על מצה גזולה. בין הנוכחים באירוע היה הגה"ח ר' אברהם הערש כהן זצ"ל, הנ"ל פנה אל הגרי"ז והראה לו כי הדברים שאמר מרומזים כבר בדברי האלטער רבי בשו"ע הלכות פסח, ובתגובה אמר הגרי"ז שהוא שם לב שכל דבר טוב מופיע כבר בדברי אדמו"ר הזקן..

ט"ו. [כשלמדנו על דין רודף סיפר הרב:] באחת העיירות בפולין לפני המלחמה, היה אדם אלים ועז פנים שאף היה מוסר ומלשין בקביעות, וכולם רעדו ממנו ולא יכלו להיפטר ממנו, עד שביליל יום כיפור הגיעה הזדמנות - אותו יהודי הגיע לבית הכנסת, עטפו אותו בטלית לקחו אותו לנהר סמוך והטביעו אותו. השלטונות רצו לנקום את העניין ואסרו כמה יהודים וניסו לחקור, והעלו חרס בידם, היות שאף אחד לא פצה פה, הגם שנעשה המעשה במעמד כל הקהל, ואט אט נשכח הדבר ושחררו כולם. (נכתב בספר "מרגליות הים", ששמע זאת מאביו שנכח שם, בעירה סמוכה ללבוב).

ט"ז. [לפני י' שבט - הרב סיפר מספר סיפורים בקשר לי' שבט, סיפור זה ראשון מתוך שתיים] בי' שבט ה'תש"י היה ר' זושא פויזנר בן ארבע עשרה והוא זכר מה שאירע וכך שמעתי ממנו: הוא הגיע באותה שבת ל770 בשמונה בבוקר והזאל היה ריק, אחיו הגדול - ר' לייבל [סביו של הרב שליט"א] למד חסידות וזושא הסתובב ולפתע ר' שולעם בער אייכהורן קורא לו לעלות למעלה. בהתחלה הוא לא כל כך רצה - ממש לא מקובל היה לעלות לבית הרבי הריי"ץ, והוא עולה והוא לא מאמין למראה עיניו, הרבי הריי"ץ כולו עטוף בטלית ומונח על הרצפה, הרבנית נחמה דינה ניצבת על אדן החלון וזושא פשוט התחיל לומר תהילים, אחרי רבע שעה הוא חזר להסתובב ואז ר' שולעם בער אמר לו ללכת לבארנזוויל שם גרו אז רוב אנ"ש ולהודיע בבתי הכנסת. כשירד לזאל הקטן הוא התחיל ללבוש מעיל ור' לייבל אחיו שאל אותו לאן פניו מועדות, ואז לא נותרה לו כל

ברירה והוא נאלץ להגיד שהוא הולך להודיע על ההסתלקות ואחיו כמעט שסטר לו על פניו... עד שהבין שזה אמיתי והחל משתנק בבכי מר.

עוד סיפר ר' זושא שהוא זוכר את הרש"ג ממרר בבכי במשך השבת ועל הרבי לא ראו צער מיוחד. עד שבצאת השבת הרבי התחיל בוכה - שכן אבילות אסורה בשבת.

י"ז. [סיפור שני מתוך שתיים בנוגע לי' שבט] מסופר שבעת שהודיעו בבארנזוויל על ההסתלקות בבית כנסת אחד היו באמצע קריאת התורה ומישהו בדיוק היה נקרא לעלות לתורה, וכששמע על ההסתלקות לא השלים את הברכה ופשוט רץ ל770.

י"ח. [סיפור על החלפת מצבים של הרבי, שר' משה הערסון ע"ה סיפר] הרבי אמר פעם לפני תקיעות משהו בחיוך לאחד שעמד על ידו, ומיד אחרי זה התעטף בטלית ופרץ בבכיות מרות ולא מובן כלל בשכל אנושי השילוב והחלפת מצבים הנ"ל.

י"ט. [כשלמדו אודות דין קים ליה בדרבה מיניה, שהניזק לא מקבל פיצוי על מה שנעשה לו, כיון שהמזיק חייב מיתה, סיפר הרב:] בזמן הבעל שם טוב היה אדם שנפטר בפתאומיות ללא צוואה ובא מישהו ואמר שהוא הפקיד סכום גדול של כסף אצל אותו יהודי ולא היה לו הוכחות. הרב פסק שהיתומים פטורים מלשלם, ואותו יהודי שהפקיד הלך לבעל שם טוב, ותמה כיצד יתכן שע"פ תורה יצא פסק דין שאינו צודק? והבעל שם טוב סיפר לו על עוול שנעשה בדור קודם - הכסף היה צריך להגיע לאותו אדם וזה שההלכה נפסקה ככה זה בשביל לסגור מעגל.

כ'. [בהקשר למה שלמדנו בפרק שלישי "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים"] החידושי הרי"מ מגור הקשה, איך אנו מבקשים מהקב"ה, ב'יהי רצון' שאומרים בעת שריפת חמץ "את יצרנו הרע תעבירהו מאיתנו", הלא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים!! ותירץ, שהפירוש במאמר חז"ל הוא, שעל כל דבר שאדם יבקש בתפילתו יתכן שתפילתו תועיל ויתכן שלא, וזה בידי שמים, חוץ מיראת שמים שבזה אם אדם מתפלל ודאי ימלאו בקשתו, ונמצא שאין זה בידי שמים!

כ"א. [בקשר לקים ליה בדרכה מיניה הרב סיפר:] היתה תקופה שגזרו על יהודים שאסור להם לסחור עם גויים, בטענה שהם מרמים את הגויים. יהודי אחד עבר על האיסור, והלך והציע את מרכולתו בכפרים סביב למקום מגוריו, וסחר עם האיכרים הגויים שהתגוררו שם. ביום שישי אחד הוא חוזר לעיר עם העגלה של המסחר שלו (שהיה אסור), ושומר תופס אותו ורוצה לקחת אותו לתחנת משטרה, כי הבין מיד שעבר על החוק. והיהודי הוציא את ארנקו וניסה לשחד את השומר, וזה לא עבד ואדרבה עוד יותר סיבך אותו, כיון שנתנית השוחד נחשבה לעבירה הרבה יותר חמורה מהעבירה הקודמת, והיהודי קיבל צו זימון לבית משפט, וליבו נפל בקרבו כי לא ראה דרך מוצא מהאישומים.

הגיע יום המשפט ומי שניתן לו כסנגור היה יהודי תלמיד חכם, שזה היה תפקידו מטעם הממשלה. התובע מפרט את הסיפור לפי גרסתו והיהודי שומע את הסנגור מזמזם משהו שוב ושוב, והוא מטה אוזן ושומע "מי שהחשיך בדרך נותן כיסו לנכרי" - אותו יהודי היה יהודי בר אוריין והבין את הרמז וטען להגנתו שאמנם עבר בהחלט עבירה ולא נהג כחוק שאוסר על יהודים לסחור, אבל לשחד חלילה וחס לא עלתה בדעתו, רק רצה לקיים את דברי ההלכה, לגבי מי שהחשיך בדרך ושבית ממשמשת ובאה, שצריך להביא כיסו (ארנקו) לגוי.... השופט ביקש מיהודי אקראי לספר לו מה יעשה במקרה כזה ואכן ענה שיביא לגוי! השופט התפעל מהישרות של היהודי, שהיה מוכן להסתכן בהפסד כספו למען השבת, ולא רק שביטל את העונש על השוחד אלא אפילו את העונש על המסחר...

כ"ב. גביר אחד הביא את בנו למבחן אצל רב אחד, הרב בחן ובסיום המבחן שאל האב איך היה? והרב ענה "פשוט גאון". לאחר שהגביר הלך שאלו תלמידי אותו הרב איך זה הגיוני שהרב שיקר ממש, מילא לשנות מעט מן האמת מפני דרכי שלום, אך כאן היה שקר של ממש שהרי אותו ילד לא צלח כלל את המבחן. ענה הרב "לא שיקרתי כלל ועיקר, לילד זה יש משהו משותף עם הגאונים (תקופה בשלשלת הזהב של עם ישראל) שניהם לא ידעו מה רש"י אומר".

כ"ג. [כשלמדנו שאלה של ראש הברזל - הרב עזריאל הורוויץ סיפר הרב:] כשהיה ראש הברזל רבה של לובלין וראה שהרבה חסידים מגיעים לצדיק החוזה מלובלין הוא לא הבין את הנהירה ההמונית, והוא שאל את החוזה למה לא מגיעים אליו עצמו שהרי הוא גאון גדול יותר. החוזה לא ידע לענות לו והמשיך הראש הברזל ואמר לחוזה שיגיד לחסידיו שלא יבואו אליו יותר כי אם לראש הברזל. ואכן כך עשה החוזה ושנה הבאה הגיעו יותר אנשים שהתפעלו מענוותנותו של החוזה... הראש הברזל קרא לו ואמר שא"כ שיגיד על עצמו שהוא הצדיק הגדול ויספר על גאונותו וכו', החוזה ענה לו, שקר אני כבר לא מסוגל להגיד....

כ"ד. (כשלמדנו אודות שו"ת חתם סופר, סיפר הרב): החתם סופר בנוסף להיותו רב בקהילה גדולה ומנהיג במדינתו וגם 'משיב' מגדולי המשיבים בדורו, שימש גם כראש ישיבה בעירו ומסר שיעורים תמידין כסדרן. באחד השיעורים, נכנסה אישה ושאלתה בפיה, שבביתה עמד סיר מלא חלב על האש, ולפתע קפץ תרנגול ונפל אל תוך הסיר ומת, וכעת שאלתה האם יכולה למכור את החלב (האסור באכילה) לגוי. הרב השיב שאסור, והלכה לה לדרכה. מיד שאלוהו התלמידים, ילמדנו רבינו, הלא עוף בחלב מותר בהנאה (רק בשר בהמה בחלב אסור בהנאה), ומדוע אסר לה. השיב להם, שהצדק עימו ולא מטעם בשר בחלב, אלא מיד שקפץ התרנגול לחלב הרוותח הרי הבשר מפליט ומבליע, ועוד לפני שמת התרנגול כבר נאסר החלב משום טעם אבר מן החי, והלא אבר מן החי אסור אף לבני נח!

כ"ה. [בקשר עם פרשת השבוע שבה מדובר על ברית מילה סיפר הרב:] באיזה מפגש של חסידים ישבו חסידים אצל בעל החידושי הרי"ם זצ"ל - מגור והוא ביקש מאחד מזקני החסידים שיספר סיפור שהיה עד לו באופן אישי מר' לוי"צ מבארדיטשוב וכך היה: יהודי אחד סחר בשוורים ויום אחד הוא קנה הרבה שוורים, ודווקא אז ירד המחיר והוא הבין שהוא הולך להפסיד הרבה, אז הוא נסע אל רבו - ר' לוי יצחק ור' לוי יצחק שאל אותו "האם יש לך עסק במצווה מסויימת?" אותו יהודי ענה שהוא עובד כמוהל (בכלל מוהל אז הייתה עבודה ללא כסף כך שהיה פה עניין של מצווה לשמה) ואז שאל ר' לוי יצחק אותו "וכשירד הרבה דם, מה אתה עושה?" ענה אותו יהודי "יש

לי תרופות מסויימות", אמר לו ר' לוי יצחק שהוא יתן לו עשב מיוחד שירפא את הדם ואז אותו יהודי שאל "מה עם השוורים שאני עומד להפסיד?" ענה לו ר' לוי יצחק "הלא עניתי לך". בדרך חזרה לביתו עבר אותו יהודי באכסני' יהודית, והנה התברר שלבעל האכסניה יש תינוק בן כמה חודשים שאינו מהול, בגלל בעיות של דימום. (כך ההלכה מצווה אם אחיו מתו בקשר עם הברית). אותו יהודי שאל את בעל האכסני' "אם אפתור לך את הבעי' הזאת והוא יחיה אחרי הברית, מה תתן לי?" ענה הבעל אכסני' "ארבע מאות רובל, ורק בתנאי שגם אתה תפקיד ארבע מאות רובל כעירבון, ונמתין חודש אחרי הברית, ואם התינוק ישרוד תקבל את העירבון ואת הארבע מאות רובל שלי", (בעל האכסניא רצה לדעת שהוא אכן מוהל מומחה ויודע לעצור את הדימום).

וכך באמת עשו ואותו מוהל - סוחר שם את העשב והתינוק התרפא. תוך כדי חודש שהותו במקום, מחיר השוורים עלה בהרבה והוא רצה לצאת ולמוכרם, אך הוא התחייב לחודש. והמחיר המשיך לעלות, ובסוף החודש הוא מחר את השוורים במחירים גדולים וברווח גדול. [צדיקים הסבירו שר' לוי יצחק רצה לתת לו כלי לברכה שהקב"ה רצה לתת לו, ולכן חיפש מצוה שהוא עוסק בה].

כ"ו. הצ"צ היה באסיפה בפטרבורג שרצו לעשות שינויים ביהדות והאדמו"ר הצ"צ נסע לשם והביא עימו תכריכים, (כיון שהיה כרוך במסירות נפש). בתקופת שהותו שם שאלו את האדמו"ר הצ"צ כל מיני דברים מהש"ס שנראים קשים, וישנם כמה סיפורים על דברים שהסביר להם. אחד הענינים ששאלו היה, איך זה הגיוני שנאמר בגמרא "טוב שבגויים - הרוג"? האדמו"ר הצ"צ הצביע על ר' איצ'לה וואלעז'נער שהוא יענה על זה, ור' איצ'לה ענה שהגירסא המקורית בכלל זה טוב שבגויים - קתול, שהכוונה לקתולים, הזרם הנוצרי העיקרי ברוסיה, וכוונת הגמ' שהם הטובים שבגויים! אלא ש'הבוחער הזעצר' החליף מת' לט' ויצא טוב שבגויים קטול, ואח"כ החליפו ל - הרוג. ושאלו את ר' איצ'לה מהי ההוכחה לטענתו, ואמר להם שיבדקו בספרי כת"י שישנם בארכיונים שלהם, ואכן כך היה. חסידים אמרו בשם ר' איצ'לה, שהוא לא הבין מאיפה עלתה במחשבתו ההברקה הנ"ל,

וכנראה שזה מכח הצמח צדק, שהורה לו לענות. הוסיפו חסידים והסבירו, שאדמו"ר הצ"צ לא אמר את זה בעצמו, כי מפה של רבי לא יוצא דבר שקר... (אף בהקשר שעליו נאמר "אין מביאין ראיה מתשובות המינים").

כ"ז. [בקשר עם הנפק"מ אם תנאי כתובה ככתובה או לא, שהגמ' מביאה 14 נפק"מ:] הרוגאטשווער שהה בלנינגרד בעת אשר אדמו"ר הריי"ץ היה שם. התמים ר' שמחה גורדצקי נסע אז לרבי ופגש את הרוגאטשווער, והגאון שאלו "האם הגעת לרבי ללנינגרד"? וענה "כן, הגעתי ללנינגרד לרבי". שאלו שוב הגאון "הגעת לרבי ללנינגרד או ללנינגרד לרבי? שכן ישנם שבע עשרה נפק"מ בין שני האופנים, והחל לפרט...

כ"ח. היתה נערה יהודי' שעבדה פעם בבית עשירים, וקיבלה מחי' מהם. פעם הלכו לשוק, היא ובעלת הבית, וקנו כל אחת לעצמה כרטיס הגרלה על סכומי כסף גדולים. ובבוקר למחרת הגיע שליח לבית, ואמר שהמספר שנמצא בחיק המשרתת זכה באחד מהפרסים. בעלת הבית הייתה ערה באותו זמן והעוזרת ישנה, ולקחה בעלת הבית את הכרטיס של העוזרת, והניחה במקומו את הכרטיס שלה, והביאה וקיבלה את הפרס. בערב הגיע שליח נוסף ואמר שהכרטיס השני, שכעת בידי המשרתת, הוא זכה בפרס היותר גדול.

בעלת הבית התחרטה על מה שעשתה, ואמרה למשרתת שהכרטיס שבידיה הוא שלה, ואילו היא המשרתת זכתה בפרס הקטן. המשרתת התנגדה, והלכו לדין תורה אצל ר' יחזקאל משינווא צ"ל, והוא פסק שאת שני הפרסים צריכה לקבל משרתת. שכן בעצם כשנעשתה ההגרלה הראשונה וזכה הכרטיס האחד, הוא היה בידי המשרתת, זאת אומרת שמשמייים זיכו אותה בסכום זה. וכשנעשתה ההגרלה השניה, שוב זכה הכרטיס שנמצא בידי המשרתת, זאת אומרת שמלמעלה רצו לזכות דווקא אותה בסכום זה. והרי לא המספר הוא הזוכה, אלא האדם המחזיק בכרטיס הוא הזוכה.

כ"ט. [סיפור בקשר עם ל"ג בעומר:] לר' זושא מאניפולי היה אח מתנגד בשם ר' נתן, ופעם חלה מאוד ושכב זמן מה מחוסר הכרה, וכשהתעורר אמר שרוצה לנסוע לאחיו ר' זושא, כיון שבזמן ששכב מעולף ראה שדנים אותו בשמים, אם ראוי להוסיף לו שנות חיים, ובא רשב"י ללמד

עליו זכות ואמר לדיינים בבי"ד של מעלה, כי אחיו ר' זושא מכוון בעת לימוד הזהר את אותם ייחודים שרשב"י עצמו ייחד בעת הכתיבה. (כמו שמצינו שזכותו של יעקב עמדה לאחיו עשיו, בפני המלאכים).

או אז הבין המתנגד את מעלת אחיו ורצה לראותו, ונסע אליו ושאל בביתו היכן הוא, ואמרו לו שיצא לגלות (כדרכו בקודש), ושאל אימתי ישוב, וענו שאין אפשרות לדעת. ר' נתן המתין מספר ימים, וכשראה שר' זושא מתעכב חזר לביתו. לאחר שנסע, ר' זושא שב לביתו, וסיפרו לו שאחיו חיפשו, ומה שסיפר אודותיו, אמר על זה ר' זושא "טוב הדבר שלא פגש בי, שאם היה פוגש בי כנראה היה מגיע לזלזול ברשב"י".

ל. [בקשר עם מהלך בגמרא:] היה פעם אסיפת רבנים בהשתתפות ר' חיים מבריסק, וכשהגיע זמנו לדבר בקשו ממנו שלא יאמר פלפולים הבנויים על סברות, אלא ייצמד יותר לדברי הגמרא ושיגייד דברים למעשה.

אמר להם ר' חיים מבריסק כתוב שאיסורי הנאה (כמו ערלה) שנשרפו מותרים מפני ש"פנים חדשות באו לכאן", (נשתנה צורתם - המערכת), אז לפי שיטתכם שצריך להצמד בדיוק לנאמר בגמרא, מספיק צלחת עם אפר עבור שבע ברכות. (שכן בשביל לברך שבע ברכות צריך שיהיה פנים חדשות שלא היו עדיין ביום הקודם, אז אם פנים חדשות זה כפי פשט הדברים, א"כ תצא התוצאה האמורה לעיל).

ל"א. פעם נבחן אחד לסמיכה תהה למה לא מספיק ספרי קיצור הלכה, ובעת ששטח שאלתו בפני הרב, ענה לו הרב: במקרה כזה שיהודי וגוי בישלו זה על יד זה, הגוי בישל בשר טרף והיהודי בשר כשר, והגוי לקח כף מהסיר הטרף והעביר לכשר - ולא ידוע אם יש שישים, האם זה מותר? הנבחן ענה שכן מכיוון שזה מין במינו (הכל בשר בהמה, ומהתורה צריך שישים רק במינים שונים, וכאן צריך רק מדרבנן, לכן מקילים בספק). ענה לו הבוחן זה לא אותו מין, שהרי יש הרבה דם בבשר של הגוי, משא"כ היהודי ודאי מלח את הבשר קודם - אז אין אפשרות להתיר וצריך שישים מדאורייתא, והסכים איתו הנבחן.

ואז אמר הבוחן - אבל לכאורה דם שבישלו זה מדרבנן, וא"כ עדיין זה רק איסור דרבנן, וניתן להקל בזה, והסכים איתו הנבחן.

ואז אמר לו הבוחן שוב: דם של בהמה שאינה שחוטה אסור מדאורייתא מדין נבלה, ועל איסור נבלה שבדם לא יועיל שהתבשל - אז שוב צריכים להחמיר.
או אז הבין הנבחן את המסר - צריך לעיין בדברים לעומקם, וספרי קיצור ההלכה אינם מספיקים.

ל"ב. [במסגרת שיעור בנושא שו"ת, שנערך ביום שישי לפני היציאה למבצעים, למדנו את האיגרת של הנודע ביהודה בנושא שימוש במטריה בשבת, וכהקדמה - הרב סיפר על הנודע ביהודה כמה סיפורים:]
הבעל שם טוב גילה מזוזה שהיא פסולה על ידי כוח המחשבה, כשהסיפור התגלגל לנודע ביהודה אמר הנודע ביהודה שזה גם יכול להיות מצד כח הסט"א. אמר על כך הבעל שם טוב, זה רב אמיתי, רב כזה שאינו נושא פנים וחוקר הכל לש"ש.

ל"ג. הנודע ביהודה אמר על החסידים שמכוונים כוונות האר"י "ישרים דרכי ה', צדיקים ילכו בם וחסידים יכשלו בם". (ובפסוק כתוב "פושעים ייכשלו בם").
לימים צאצאיו שנהיו לחסידים התביישו בנוסח זה של סבם והחליטו שהם מחזירים את הנוסח המקורי במקום חסידים - פושעים.
אמר להם הקוצקער - סבא שלכם הפך פושעים לחסידים, אתם הפכתם חסידים לפושעים..

ל"ד. פעם ניסו להכשיל את הנודע ביהודה ושאלו אותו שאלה והנודע ביהודה פסק להתיר ופתאום השואל הראה לו שו"ת קדמון שאומר שזה אסור.
אמר הנודע ביהודה מילים חריפות "אני נשבע שלא יצא מכשול כזה תחת ידי, ואם שגיתי, ברי הדבר שזה לא היה נוגע למעשה בפועל".

ל"ה. פעם בעל האבני נזר מסוכטשוב, בצעירותו, נחלה מאוד במצב של סכנה, ואבא שלו שהיה רב הלך לרבי מקוצק וביקש ממנו שיתפלל על בנו המתמיד וכו' ואמר הרבה שבחים והקוצקער לא רק שלא בירכו אלא גם ביטל השבחים, שזה עדיין לא נחשב מתמיד וכיו"ב. במפח נפש חזר האב לביתו שבור לב אך בהגיעו הביתה ראה כי בנו מיום ליום מתרפא ומתחזק.

לאחר שנים, סיפר האבא לבנו האבני נזר (שלימים גם נהיה לחתנו של הקוצקער) מה שהיה, ואז אמר האבני נזר לאביו כעת מובן לי קושיא בירושלמי! והסביר - בירושלמי מופיע הסיפור על אמו של רבי טרפון שמגיעה לבית המדרש ומבקשת רחמים על בנה שיחיה בזכות כיבוד ההורים שלו, וסיפרה שהוא מניח ידיו על הארץ תחת כפות רגליה, וחכמים ביטלו את זה ואמרו שזה אפילו לא חצי מכיבוד ההורים האמיתי. ואמר האבני נזר, חכמים ביטלו את זה כדי לתת לו עוד חיים בעולם, כאילו לא השלים את תפקידו עדיין. כנ"ל אצלי - ע"פ השבחים היה מקום לומר שהשלמתי כבר את תפקידי בעולם הזה, ובזכות שהקוצקער ביטל, זכיתי לעוד חיים בכדי להשלים עוד ועוד דברים.

ל"ו. על אביו של האבני נזר מסופר שלמד בחג הפורים ואמר לו הקוצקער שהוא היחיד שלמד באותו זמן ובזכות זה יוולד לו בן גדול - הלא הוא האבני נזר.

ל"ז. היה אחד שרצה להקים כולל שלא לשם שמיים (כי אם אפיק נוסף למציאת פרנסה) והוא השיג גביר גדול מחו"ל שיבוא ויממן את הכולל. יום אחד מגיע מיודענו הגביר ארצה ומבקר בכולל ומגלה שהכולל ריק מאברכים, אמר לו ראש הכולל שהם נסעו לקברי צדיקים, להתפלל לקראת מבחן חשוב שהם עומדים להיבחן.

יומיים אחרי זה הגיע הגביר שוב פעם לראות את ה"כולל" שלו ורואה עוד פעם שהמקום ריק, עונה לו ראש הכולל שכעת הוא המבחן שהם עושים אצל גדולי הדור, הגביר האמין.

יומיים אחרי זה שוב פעם מגיע הגביר ושוב פעם ריק, הפעם ראש הכולל מסביר שהם עושים סעודת הודיה על כך שהצליחו במבחן. הגביר קלט מה קורה כאן ואמר לראש הכולל "ר' דן, אני איתך סיימתי".

ראש הכולל הביט בו בפליאה ואמר א. לא קוראים לי ר' דן, וב. למה לסיים? ענה לו הגביר "התשובה היא אחת דן בגימטרי' גנב ולכן אני מסיים איתך". תמה ראש הכולל "זה לא גימטרי' נכונה, דן זה רק 54 ואילו גנב 55", ענה לו הגביר "אכן, זה עם ה"כולל"...

ל"ה. [בקשר עם פרשת השבוע] היה זוג שלא זכו לזרע של קיימא, והאישה היתה מפלת או שהוולד היה מת סמוך ללידה ר"ל, הם הלכו לאחד הצדיקים שבדורם והוא אמר להם שבפעם הבאה האשה תלד ולד בריא בע"ה, וכשיוולד יתנו שם מתוך ההפטרה של אותו השבוע.

ואכן בפרשת נשא למזל טוב נולדה להם בת, ועיינו בהפטרה אך אין שם איזה שם של אישה (ההפטרה מדברת בלידת שמשון, ומוסבר שמשון שהיה נזיר מיין היה חילוף הבן הרביעי שהיה אמור להיוולד לנח, שחטא ביין. ולכן אבי שמשון נקרא מנוח = גלגול של נח). הם לא ידעו מה לעשות, ואמר להם ת"ח אחד, שבגמרא (בבא בתרא) מגלים שהשם של אשת מנוח (שמוזכרת בהפטרה אך לא בשמה) הוא צלפונית, ואכן כך קראו לה והיא זכתה לאריכות ימים. והתברר שעל זה התכוון אותו צדיק, שכן במהרש"ל שם כתב, "מצאתי כתוב" ששם זה מגן נגד המזיקים).

ל"ט. (כשלמדנו על דין כתובה לאדם שנשא בשבת:) פעם נהגו לחתן בערב שבת, סבא רבא רבא של אחד מהבחורים בישיבה כאן, היה נוהג בימי שישי לאסוף צדקה עבור נזקקים, והוא לא חרג ממנהגו זה גם בערב שבת בה חיתן את בתו, והוצרכו להמתין לו בחופת ביתו עד שיסיים את עבודת החסד שלו.

מ. (בכדי להראות שאפשר ללמוד ולפסוק לא רק ממה שכתוב אלא גם ממה שלא כתוב, סיפר הרב): ישבו תלמידים אצל ר' חיים מבריסק, ולפתע התפרץ אדם ופנה אל הרב שיגער באנשי החברא קדישא ויוכיח אותם, על העוול שעוללו לאביו. אביו נפטר באותו יום, והחברא קדישא עסקו תחילה בנפטר אחר שמת אחריו, ורק לאחר מכן נפנו לטפל באביו, ועל כן הוא דורש מהרב שימחה בהם על הבזיון שביזו את אביו.

הרב ביקש ספר שופטים ברמב"ם, ועיין בהלכות אבלות כמה דקות, ולאחר מכן אמר לו, זה לא עניינך! אני בתור רב אטפל בהם, אך אין זה קשור אליך כלל!

תמהו התלמידים בשתיים, ראשית מה מצא הרב ברמב"ם, הלא לא דובר שם כלל בדין מעין זה!?! ושנית, אם הרב יגער בהם א"כ הם נהגו שלא כדין, אז מדוע הוא בתור בן אינו קשור למחות על בזיון אביו?

הסביר הרב, זה פשוט לי שמצוה שנזדמנה תחילה צריך להקדימה. אך הסתפקתי האם זהו דין כללי במצוות, או גם דין פרטי בהלכות קבורה. אם זהו דין כללי, הרי זהו מצד המצוה שבזה ולא מצד כבוד המת, ואם זהו גם דין פרטי בהלכות קבורה א"כ זהו גם מצד כבודו של המת. ולכן עיינתי ברמב"ם, וחיפשתי אם הוא מזכיר דיני קדימה בקבורה, והואיל ולא מצאתי שדיבר בזה שם, משמע שאין זה דין פרטי בקבורה, אלא דין כללי במצוות, וסמך הרמב"ם על שכבר הזכיר יסוד זה בהלכות קודמות. וכעת, אם היה זה מצד כבוד המת, ודאי הבן צריך למחות ולזעוק על כבוד אביו. אך כיון שזהו דין כללי במצוות, א"כ אני כרב העיר צריך לפקח על ענייני המצוות, אך אין זה נוגע לבן של הנפטר.

מ"א. (כשלמדנו בתוס' "בתולה לכהן גדול", חילוק בין כהן גדול לכהן רגיל): באחת מאסיפות הרבנים שהתקיימו ברוסיה, הרוגאטשווער לא יכל להשתתף, ושלחו אליו שליח עם מסקנות האסיפה. הגאון שאל את השליח מה היו הדברי תורה שדיברו שם, והשיב שבין הדברים התקשו באיזה מדרש ולא מצאו פתרון. לגבי העקידה מובא שאברהם שאל איך יקריב את יצחק הרי אינו כהן, והשיבו הקב"ה שהוא ממנה אותו לכהן גדול. ושאלו, מדוע הוצרך לעשותו כהן גדול, ולמה לא די בכהן הדיוט? התפלא הגאון שלא ענו, ואמר השאלה לא מתחילה. כהן רגיל אינו יכול לעבוד כשהוא אונן, רק כהן גדול מותר לעבוד באנינותו, ומיד כשישחט אברהם את יצחק הרי יהפוך להיות אונן עליו!

מ"ב. פעם אחת נפגשו גדול מתנגד וגדול חסיד והמתנגד יצא מהכלים ואמר "שהגאון הזה הוא גברא רבא, והאדמו"ר השיב לו שזה לא נקרא גברא רבא, והוכיח לו שגברא רבא הוא כזה שמונע סובל מיהודי אחר, שכן הגמ' אומרת שמי שלא קם בפני ת"ח גרוע יותר ממי שלא קם בפני ס"ת, וזאת לפי שחכמים יכולים לעקור מהדברים האמורים בתורה בפשט, כמו להגיד שארבעים מלקות הכוונה חסר אחת.

ולכאורה למה הגמ' נתנה דווקא דוגמא זאת, והרי יש מקומות נוספים שחכמים מפרשים את התורה לא כפי שהיה מובן בהשקפה ראשונה, אלא מה שהופך את החכם לחכם זה שהוא מפחית מכה מיהודי.

מ"ג. (בהקשר לחשיבותו של מנהג ישראל): נפטר פעם איזה שהוא יהודי זקן ובהלוויתו נכח אחד מגדולי ישראל הצדיקים שבאותו דור, ואמר שהוא רואה עמוד של אור על הנפטר.

והוא התעניין מה היה מיוחד בו ולא קיבל תשובה מספקת - כל אחד נתן תשובה אחרת בלתי מספקת ומחייבת, חלק מהתשובות אמרו שהוא היה מתמיד בשיעורי תורה לרוב, תשובה נוספת הייתה שהוא היה מהאחראים על חברת ביקור חולים ועל חברת מלביש ערומים, אך הצדיק נותר בשלו ואמר שזה לא זה! עד שהגיע חברו של הנפטר שהיה בן גילו ואמר לצדיק שכשאותו נפטר היה כבן עשרים הוא מונה לשמש כשמש בית הכנסת, ואחרי תקופה מונה ראש הקהל חדש לאותה קהילה, ואותו ראש הקהל ביקש לבטא את עצמו, וגם היה נוטה מעט אחר ה"מתחדשים" שבעם ישראל שעשו הרבה צרות. והנה בראותו את הנהוג שבתפילות ראש חודש השמש טופח בחוזקה על הבימה לאות ולסימן שיזכרו כולם לומר יעלה ויבוא, אז הוא החליט שלשמש אסור לדפוק על הבימה וזה לא יפה ולא מכובד, אלא הראש הקהל יכתוב שלטים נאים שיזכירו לכולם שהיום ראש חודש, אך השמש סירב לשנות את המנהג הקדום, וראש הקהל איים שיפטר אותו אם לא ינהג כתקנתו ויפסיד משכורתו, ואכן למחרת היום דפק השמש וקיבל מכתב פיטורין, בנתיים נוצר סביב העניין רעש גדול ורעיו של השמש תבעו את ראש הקהל לבית משפט מקומי (ערכאות) ולבסוף פסקו לטובת השמש.

או אז אמר הצדיק, שכעת מובן לו הייחודיות של אותו יהודי, אשר בזכות בזכות המסירות שלו נהיה פרסום לחשיבות הגדולה של מנהג ישראל.

מ"ד. פעם היה אדם אחד שרצה להשיג סידור עם דא"ח, אשר נוסח התפילה מודפס בו במרכז העמוד ומסביבו דרושי חסידות. והוא מצא אישה זקנה שיש לה סידור כזה, ואמר לה שהוא יביא לה סידור חדש וטוב כתחליף, והיא אמרה שהיא צריכה דווקא סידור עם דא"ח. לפליאתו הרבה היא הסבירה, כאשר שולי הדף בלים ונקרעים מרוב שימוש, בסידור עם דא"ח הנוסח עצמו לא יבלה... והמסר הוא, כאשר מוסיפים על על מה שדרוש ומוכרח להיות, אזי גם אם ישנה ירידה כלשהי, עדיין העיקר נשאר שלם.

שיעור מיוחד על רבדי תורת הרבי

לכבוד יום ג' בתמוז - נלמד שמונה דוגמאות לדרכי לימוד

וסגנונות שונים, המצויים בתורת הרבי.

1) הסתכלות מציאותית.

א) אדם שאל את הרבי במכתב, כתוב (רש"י ויצא, לא, יז) שיעקב אבינו הקדים את בניו לנשיו, לעומת עשיו שהקדים נשיו לבניו, שזהו הבדל בין צדיקים לרשעים. ולכאורה קשה, שמשא רבינו הקדים אשתו לבניו, כמ"ש "ויקח את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור?"

ענה לו הרבי - השאלה כלל לא ברת מציאות - שהרי בני משה היו תינוקות, ואליעזר הקטן שבהם בן ימים אחדים (עדיין לא נימול), ואיך שייך להניחם לבדם על חמור?

ב) פעם שאל משהו את הרבי: כתוב ברש"י בתחילת פרשת ויצא, שהקב"ה קיפל את כל הארץ מתחת ד' אמותיו של יעקב, ועל זה אמר לו "הארץ אשר אתה שוכב עליה, לך אתננה". וקשה איך ניתן לומר שכל האנשים שבארץ כנען והבעלי חיים וכו', ובפרט יצחק אבינו, יהיו מקופלים בד' אמות שתחת יעקב?

ענה הרבי שהשאלה אינה מובנת, כיון ששני פסוקים אחורה כתוב "ויחלום", הקב"ה הראה לו בחלום שכל הארץ מקופלת תחתיו, ועל זה אמר "הארץ אשר שוכב עליה". (יצוין שבמקו"א ביאר הרבי גם באופן אחר)

2) כח הבקיאות.

אדה"ז כותב באגה"ק סימן כ"ז "על פי מה ששמעתי ממורי על מאמר חז"ל דשבק חיים לכל חי". הרבי בהערותיו על התניא נוהג גם לציין מקורות לכל מה שמצטט אדה"ז. אך איך אפשר לציין מקור ל"מאמר חז"ל" שאינו מופיע לא בבבלי ולא בירושלמי ולא בברייתות ולא במדרשים הרגילים?

ובכן המקור העיקרי שהרבי מביא, מבין ספרי היסוד הוא - בהלכות ייבום לרמב"ם, בנוסח גט חליצה: "וחיי לרבנן ולכל ישראל שבק". בנוסף לשלל מקורות - אליהם הרבי מציין - מספרי שו"ת וכו"ב: "תשובות הגאונים הרכב", מדרש עשרת הדיברות, תשובות ר"ת, מרדכי על ב"ב, שו"ת מהרשד"ם, שו"ת ר"מ אלשיך, קובץ שו"ת הרמב"ם, שאלה לר"י מיגאש". מפליא לראות את הבקיאות שבאה לידי ביטוי בכתובת מקורות אלו, (בעידן שלא חלמו על תוכנות חיפוש, ואף ספרי מפתחות לא היו מצויים. שמעתי דוגמא זו מהר"ר אליהו מטוסוב).

ראוי לצרף כאן, הערה שכתב הרבי לרב זוין. הרב זוין כתב בספרו סיפור חסידי על ר' זושא מאניפולי שהורה לעשות דבר מה, ושם נאמר שלהוראתו נמצא מקור מפורש בירושלמי. הרבי העיר כמה הערות, ובין השאר כתב "אתעניין לדעת אם ידוע לו מקומו" (של הירושלמי הנ"ל). כמובן שעדיין לא מצאו את הירושלמי.. ועל כגון דא המליץ ה'לב שמחה' מגור, שכדאי לאדם להיות בקי בירושלמי, בכדי שלא יוכלו לומר לו על כל דבר שכך איתא בירושלמי..

ידוע בשער בת רבים, כי אחד המאפיינים העיקריים בתורתו של הרבי הוא הדיוק בכל תיבה וכל אות. לפנינו דוגמא נפלאה לדיוק של אות אחת בגמ', אשר הרבי מגלה באות זו משמעות רבה. ומעניין שזה מהחידושים שנאמרו בדרך אגב במאמר חסידות (בהערה בשולי הגליון).

על הפסוק "ביום הזה באו מדבר סיני", אומרת הגמ' שמדובר בראש חודש, ודורשים זאת מגזירה שווה מהפסוק "החודש הזה לכם", מה להלן ראש חודש אף כאן ראש חודש. ובגמרא אחרת, דרשו על הפסוק "וידבר ה' אל משה במדבר סיני.. בחודש הראשון" (בענין פסח שני), שאף הוא נאמר בראש חודש, וזה נלמד מגזירה שווה אחרת, "אתיא מדבר ממדבר, כתיב הכא מדבר וכתוב התם "וידבר ה' אל משה במדבר סיני, באחד לחודש השני", מה להלן בראש חודש אף כאן בראש חודש".

הרי לפנינו שתי גזירות שוות, אשר שתיהן מלמדות אותו לימוד: שהפסוק מדבר בראש חודש, וההבדל ביניהם הוא רק שזו ג"ש מהתיבות "הזה", וזו ג"ש מהתיבות "מדבר".

והנה, הרבי מחדש כלאחר יד, שיש הבדל מהותי בין שתי הג"ש: הג"ש של "מדבר" היא ג"ש רגילה ככל הגזירות שוות, שיש כאן כמו גזירת הכתוב להשוות בין פסוק אחד לפסוק אחר בפרט מסויים. אך הג"ש "הזה" היא ג"ש שמלמדת את פירוש התיבה, שכמו שבפסוק "החודש הזה" הכוונה לראש חודש, כך גם בפסוק "ביום הזה" הכוונה לראש חודש. (משא"כ על "מדבר" אי אפשר לומר שהפירוש הוא ראש חודש). ובהערה על אתר, הרבי מראה איך זה מוכח בדיוק לשון הגמ': ישנה אות אחת שמבדילה בין שתי הלשונות בגזירות שוות. בג"ש של תיבות "הזה" נאמר "מה להלן ר"ח אף כאן ר"ח". ובג"ש של תיבת "מדבר" נאמר "מה להלן בר"ח אף כאן בר"ח". שינוי של אות אחת, תוספת האות ב'.

מה החילוק? הלשון הראשונה, "מה להלן ר"ח" משמע שהפירוש הוא ר"ח. אך הלשון השניה, "מה להלן בר"ח", משמע שמדובר בר"ח, אך זה עצמו אינו ראש חודש.

זהו גם חידוש נפלא בדברי הגמ', להבחין בהבדל שבין הגזירות שוות, וגם דיוק נפלא כיצד זה נמצא ומתלבש בתוך לשון הגמ'. (לא מצאתי לע"ע בדברי המפרשים מי שמתייחס ומעיר לכל הנ"ל).

(4) "מרבית שלום בעולם" - תיווך בין שיטות.

ישנו כלל שאין מחלוקת במציאות, שכן אם המחלוקת היא במציאות, נמצא שאחד היה טועה (וכמו שלמדנו לאחרונה ברש"י בכתובות דף נז ע"א). הכלל הזה הוא קדום, אמנם הרבי מרחיב בזה יותר מהמקובל. ובכמה מקומות שנראה שישנה מחלוקת במציאות הרבי מבאר כיצד לאמיתו של דבר, אין זו מחלוקת במציאות.

דוגמא לדבר: כתוב במשנה במסכת תענית, שבכ' אב היתה משפחה שמביאה קרבן עצים קבוע ביום זה. ובגמרא יש מחלוקת האם הם היו צאצאי דוד המלך או צאצאי יואב בן צרויה. ולכאורה קשה שהרי לא תתכן מחלוקת במציאות?! ואם נאמר ש"אלו ואלו דברי אלוקים חיים", והם היו צאצאים גם של דוד וגם של יואב, א"כ אין כאן מחלוקת כלל, ומהם שתי השיטות?

אלא מסביר הרבי, שוודאי שהם היו צאצאים של שניהם ואין כאן ויכוח על העובדה המציאותית, אלא המחלוקת היא מה הביא אותם למעלה מיוחדת זו, להתנדב ולהקריב את קרבן העצים - מצד היותם צאצאי דוד או מצד היותם צאצאי יואב. (כפי שמבואר שם בארוכה, לקו"ש חלק ד').

5) מטרת הספר.

כמה פעמים הרבי מלמד, שכאשר לומדים רש"י על התורה, צריך לצאת מתוך הנחה שהוא כתב את פירושו רק בכדי לבאר פשוטו של מקרא. וכאשר לומדים רמב"ם, צריך לזכור שהוא כתב את חיבורו משנה תורה כחיבור של "הלכות הלכות". ומסכת אבות היא "מלתא דחסידותא", וכן עוד דוגמאות כיו"ב. וכל מקום שנראה שאינו עולה בקנה אחד עם ההגדרות הנ"ל, צריך לעיין ולבאר את הדברים, על מנת שיתאימו לכללים.

דוגמא פחות ידועה, לדרך זו: כתוב בתניא על הפסוק "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם", שהפירוש הוא, כמו שהמים משקפים את הפרצוף של האדם, כך גם באהבת איש נאמן לחברו, אהבה זו מעוררת האהבה גם מצד חברו. לפני הסבר זה, כותב אדה"ז המילה "פירוש". ושאל על כך הגה"ח ר' יוסל ווינברג - מחבר הספר שיעורים בספר התניא - את הרבי, המילה "פירוש" משמע שיש כאן פירוש חדש, ומה בדיוק מתכוון אדה"ז לשלול.

הסביר הרבי שזה לא הפירוש הפשוט, כי ענינו של ספר משלי הוא, ככתוב בתחילתו, "לדעת חכמה ומוסר", היינו ללמד חכמה ומוסר כיצד להתנהג, ולכן היה מתאים לפרש בפסוק כאן שצריך לעבוד ולעמול על כך שלא תהיה כפיות טובה, אלא כמים הפנים לפנים, ולא כפירוש אדה"ז שמדובר כאן על "טבע הנהוג". (ולאחר מכן הרבי מבאר איך אפשר ליישב הפירוש שבתניא עם ענינו של ספר משלי).

6) לחדודי.

יש קנס בתורה על אדם שנשבע לשקר בהלוואה ופקדון וכיו"ב, שצריך להחזיר קרן וחומש (וקרבן). ונשאלת השאלה: למה הקנס הוא בשיעור של קרן וחומש דווקא?

מסביר הרבי באופן של "לחדודי" - אדם שיש לו מאתיים זוז או יותר, הוא לא רשאי לקבל מתנות עניים. ואדם שיש לו רק חמישים זוז אך הוא נושא ונותן בהם (משקיע וכיו"ב) גם לא מקבל מתנות עניים, שהרי בשנה הוא יכול לעשות ריוח של מאה וחמישים, ויחד יהיו לו מאתיים זוז, כך אומרת המשנה במסכת פאה.

וע"פ חשבון זה נמצא, שאם על חמישים זוז מצוי שיריוח מאה וחמישים בשנה, א"כ כל חודש הריוח הוא שתים עשרה וחצי זוז, שזה בדיוק חומש מלבר. וכיון שסתם הלוואה שלושים יום, וכן הרחבת זמן של ב"ד ל' יום, וממילא כשכופר בפקדון והלוואה הפסיד לחברו הריוח שיכל לעשות במשך חודש. ולכן כשכופר ומודה חייב לשלם חומש. (עיין בלקו"ש ח"ז עמוד 13 בהרחבה).

דוגמא נוספת, על מאמר חז"ל שגדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכינה, שואל הרבי הרי אנחנו למדים זאת מאברהם אבינו, אך מהיכן אברהם אבינו עצמו ידע הנהגה זאת שיש בה חידוש?

ובהערה כותב הרבי (ומגדיר זאת כ"פשט"), שאברהם הבין שה' הוציא חמה מנרתקה על מנת שהוא יוכל לנוח (אחרי הברית מילה) ולא יטרח בהכנסת אורחים, ושאל את עצמו למה הוצרך הקב"ה לשנות ולחמם את העולם, כיון שבלאו הכי ה' בא לבקרו הרי עי"ז שיקבל פני השכינה כבר יימנע מלקבל אורחים!?! אלא על כרחך שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה, והתגלותו של ה' אליו לא תמנע ממנו מלקבל אורחים, ולכן הוצרך ה' להוציא חמה מנרתקה.

7) עין טובה.

מבטו החיובי של הרבי על כל יהודי הוא מן המפורסמות, כמו ההדרן הידוע בו דיבר הרבי על מרים בת בלגה. אך כאן נביא דוגמאות מהסתכלותו של הרבי על מושגים ודעות שונות, שגם בהם מדריך אותנו הרבי לראות את הצד החיובי שבהם.

בסדר המסכתות בשי"ס בחר רבי יהודה הנשיא למקם את מסכת קידושין לאחר מסכת גיטין. וכבר תמהו רבים על סדר זה, שהרי לא רק שבפועל גט בא לאחר קידושין, אלא לא שייך באופן אחר, כי איך ניתן לגרש אם לא היו עדיין קידושין. וכבר הרמב"ם ביאר מה שביאר וכן כמה אחרונים כתבו ביאורים שונים. ומבאר בזה הרבי, שרבינו הקדוש סידר זאת לפי תוכנם המדויק של גיטין וקידושין. המצב הרצוי הוא - קידושין. ותפקידו של הגט הוא במצב שהקידושין לא עלו יפה אז ע"י הגט ניתן לעשות קידושין אחרים שכן יצליחו. נמצא שהגט הוא לאמיתו של דבר הכנה לקידושין! (וגופו של גט הוא, לא "הרי את מגורשת", אלא "הרי את מותרת לכל אדם"). וזה מדגיש לנו רבינו הקדוש בכך שהקדים את גיטין לקידושין, למען נדע שגיטין זו לא תחנה סופית, אלא הקדמה והכנה לקידושין! הרי לנו מבטו של הרבי על גט.

דוגמא נוספת: כשעמדו בני ישראל על שפת ים סוף והמצרים מאחוריהם, נחלקו לארבע כיתות אם לקפוץ לים או לחזור למצרים וכו'. ההבנה הפשוטה היא שכולם טעו בכוונתם, ואכן הקב"ה שלל את דעת כל הכיתות, (וכך גם מבאר הרבי את טעותם בעבודת ה' בלקו"ש).

אמנם בהדרן על מסכתות בני"ך, מבאר הרבי באופן נפלא איך שכל אחת מהדעות הנ"ל היתה לשם שמיים, והיא גישה קיימת ונכונה, לגבי השאלה מהי הדרך לפעול לחבר גילוי אלוקות עם העולמות, לעשות שלום בעולם. (ראה שם בארוכה שמבאר שכל אחת ממסכתות בני"ך היא ע"פ דעת אחת הכיתות!).

ובשיחה אחרת הרבי מבאר על הפסוק "אלה פקודי המשכן משכן העדות", שזהו המקדש שנתמשכן ב' פעמים בעוונותיהם של ישראל, והתורה מזכירה זאת בעת סיום בניית המשכן, כי דווקא עי"ז מתברר שנתכפר לישראל על חטא העגל. שהרי אם על עוונות נחרב המקדש, א"כ לא יתכן שייבנה מקדש ותשרה בו שכינה, כל עוד מרחף עליהם חטא העגל, וזוהי הוכחה שכיפר להם ה' על חטא זה. הרי שבענין החורבן דייקא הרבי מראה איך בזה אנו למדים על כפרה שכיפר ה' לישראל.

בנוגע להגהות ושינויי גירסאות, ידועה הזהירות הגדולה הנדרשת לפני שמשנים את הגירסא המקובלת. אמנם מאידך, פעמים ואי אפשר להצדיק את הגירסא הקדומה, ואין מנוס מלומר שנפלה כאן "טעות דמוכח". לגבי הקו של הרבי בנושא זה, בכמה מקומות ניתן לראות שהרבי נמנע עד כמה שניתן מלשנות גירסא (ולדוגמא בלקו"ש חלק כ"ח ע' 26, שדן בענין תמוה בשו"ע אדה"ז, ויש שביארו זאת ע"י הגהה של אות אחת, והרבי כותב ש"דוחק לשנות הגירסא" מכל הדפוסים), ועכ"ז מצינו כמ"פ שהרבי מעיר על הצורך להגיה, כדלהלן.

ברמב"ם הלכות דעות נכתב, "היות הגוף בריא, מדרכי ה' הוא", הרבי מעיר שלא יתכן לומר על שמירת הבריאות שהיא מדרכי ה'.. ולכן צריך לגרוס: מדרכי עבודת ה'. גם בנוסח התיקון דליל שבועות, הרבי הצביע על תיקונים הנדרשים, במובאות מהזוהר ומספר יצירה, (ומעניין שלא העירו על כך קודם, וכנראה שלא הרבה בקיאים בזוהר וספר יצירה להבחין בטעויות שהשתרשו..).

ויש מקומות שהרבי מציע תיקון בצירוף הסבר המניח את הדעת מדוע נוצרה הטעות, ולדוגמא: ידוע המענה של הרבי, אודות פרשת פקודי, שאין בה שום סימן על מספר הפסוקים שבה, כפי שיש בשאר הפרשיות. הרבי ענה שיתכן שהיה כתוב בחומשים "בלי כל סימן", כשהכוונה היא ש"בלי כל" הוא הוא הסימן (צ"ב פסוקים כמנין "בלי כל"), ו"הבוחער הזעצער" השמיט זאת, כיון שחשב שאין כאן סימן ולא ראה צורך לציין שאין סימן.

כמו"כ ישנו כלל שהרבי משתמש בו בשיחות על רש"י (ראה לקו"ש חלק כט ע' 255), באם ישנם שתי גירסאות ברש"י, אזי התמוהה שביניהם י"ל שהיא הנכונה, ודווקא בגלל התמיהה שבה ה"בוחער הזעצער" החליט לשנותה. לדוגמא, רש"י מביא פירוש בשם ר' אבדימי ויש גורסים רבי אוורדימוס. אומר הרבי שאם הגירסא במקור היתה רבי אוורדימוס, אזי מובן למה היה מי ששינה זאת, כי מעולם לא פגש בשם זה, אך אם הגירסא הנכונה היתה ר' אבדימי, אזי לא הגיוני שהיה מי ששינה משם רגיל לשם לא רגיל.

וכמובן שכל המובא כאן אינו אלא טיפה מן הים, וניתן למצוא דוגמאות לריבוי סגנונות נוספים ומיוחדים בתורתו של הרבי, ו"הפך בה והפך בה, דכולא בה, ובה תיחזי.. ומינה לא תזוע, שאין לך מידה טובה הימנה", להשרות עצמו בדברי הרבי (היום יום כו אלול)!

מתוך התוועדות ליל פורים - ליל שישי

י"ד אדר ה'תשפ"ה עם הרב זוננפלד.

לאחרונה הייתי צריך לקחת את הבן שלי לאוטובוס, וחיכיתי איתו זמן רב מאוד עד שהאוטובוס הגיע, ואחר כך שמעתי שיעור ומישהו אמר בשיעור שכתוב במגילה "ויבוא המן" ועושים שם טעם מיוחד על המילה "ויבוא". והוא ביאר זאת עם ווארט של האלשיך הקדוש (האלשיך היה נשמה מעולם הדרוש והוא היה בזמן של האריז"ל, והוא רצה להיות בחבורה של האריז"ל שנקראו גורי הארי, והאריז"ל אמר לו שזה לא בשבילו כי הנשמה שלו מעולם הדרוש ולא מעולם הסוד, והאלשיך הפציר בו עד שהאריז"ל הסכים לו להצטרף לחבורה שלו. והנה בכל עת שהאריז"ל התחיל למסור דרוש, באופן פלאי האלשיך היה נרדם. ואמר לו האריז"ל שהוא נרדם כי זה לא לפי שורש נשמתו. ור' יואל הסביר, שמכאן רואים דווקא את גודל מעלתו של האלשיך, שנשמתו האירה כל כך בגלוי והגוף שלו היה כל כך כלי לנשמה, עד שאם הוא שמע משהו שלא מתאים לשורש נשמתו הוא היה נרדם). הווארט של האלשיך הוא, שניתן לראות בסיפור המגילה, איך שה' עשה שהמן הגיע בדיוק בדקה הנכונה. כי המלך שאל מי בחצר כדי לשאול מה לעשות למרדכי, ואם המן היה מגיע דקה לפני הוא היה שומע שהמלך דיבר על מרדכי, והוא לא היה אומר את מה שאמר, ואם הוא היה בא דקה אחרי היו קוראים למישהו אחר ואז לא היה את המפלה של המן. וזה גם מרומז בזה שכתוב ויהי בימי אחשוורוש, והרי ברור שזה היה בזמן אחשוורוש שהרי בכל הסיפור במגילה מדובר עליו, (כשאומרים "ויהי בימי שפוט השופטים" היה סיפור עם רות וכו', זה מובן, אך לומר שבימי אחשוורוש היה סיפור עם אחשוורוש, זה מיותר כי ברור שהתרחש בימיו). אלא שרוצים להגיד שזה היה רק בזמנו של אחשוורוש ולא שנחשוב שאחשוורוש הוא זה שמנהל את הסיפור, אלא הכל היה מנוהל על ידי ה'. כשמעתי את זה אמרתי יפה הכל מנוהל על ידי ה' ולא קלטתי שזה מדבר גם אלי, זאת אומרת שעדיין הפריע לי שנאלצתי לבזבז זמן על המתנה לאוטובוס, עד שהמוסר של השיעור אמר כדוגמא, שגם אם האוטובוס איחר בדקה הכל בסדר, ואז "נזכרתי" שאולי הכוונה כפשוטו במה שקורה באופן אישי.. וצריך לקחת את זה לחיי היום יום, כמו שהבעש"ט אמר שמי שקורא את המגילה למפרע, שחושב שזה היה פעם, הוא לא יצא ידי חובה וככה גם אנחנו יכול להיות שמישהו לומד ולומד אבל עדיין צריך להכניס את זה לחיים שלנו.

בעת החתונה הגדולה בז'לובין בין נכדים של אדמור הזקן ושל רבי לוי יצחק מברדיטשוב, היה שם קאפעליע של מנגנים ואחד מהם היה ר' שלמה צ'אשניקער וכשאדמור הזקן ורבי לוי יצחק מברדיטשוב הלכו לחופה ר' שלמה ניגן, והוא היה מנגן מאוד יפה ורבי לוי יצחק מברדיטשוב עצר לידו והוא אמר לו אברך אתה מנגן טוב אבל זה נשמע שיש לך קצת מחשבות זרות, (הבעש"ט שמע פעם מישהו מנגן והוא אמר לו אתה לא מתבייש איך עשית ככה וככה דברים לא טובים, והוא אמר לו איך הבעש"ט יודע, אז הוא אמר לו שהוא שמע מתוך הנגינה, כי לפי צורת הניגון שלו הוא ידע שיש לו מחשבות זרות), ואז הוא פתח כמה כפתורים והוא אמר לו תסתכל על הלב שלי ויותר לא יהיה לך מחשבות זרות. ואחרי כמה שנים ר' שלמה נסע לאדמור הזקן ורצה לשמוע חסידות והוא שאל מתי אדמור הזקן יגיד מאמר ואמרו שעוד כמה שבועות באיזה תאריך מסוים אדמור הזקן יגיד מאמר, והוא מאוד רצה לשמוע מאמר אז הוא נכנס לאדמור הזקן ואמר לו שהוא ועוד כמה חסידים באו ומאוד חשוב להם לשמוע חסידות אז אולי אפשר להגיד עכשיו מאמר, ואדמור הזקן אמר לו שיש סדר ועכשיו זה לא הזמן, אז הוא התיישב על הריצפה ליד החדר של אדמור הזקן והתחיל לנגן ניגון עד שאחרי כמה זמן יצא אדמור הזקן ואמר מאמר ד"ה והיה כנגן המנגן. שנה אחת ירד בניו יורק גשם שוטף בכל משך חג הסוכות, ולא ידעו מה יהיה עם ההתוועדות של הרבי בסוכה (הרבי היה מתוועד בשמחת בית השואבה בחול המועד סוכות, עוד מלפני הנשיאות (גם בפולין), ועוד לפני שהתחיל להתוועד בשבתות מברכים, ע"פ הוראת הרבי הרי"ץ, והיתה זאת התוועדות בסגנון מיוחד לכלל בני הישיבות, ומתוכם הרבה שאינם מתומכי תמימים, והסגנון של השיחות היו בהתאם. עד שהיתה שנה שאנשים נפלו שם כיון שלא התארגנו כדבעי, והרבי אמר שהוא מפסיק את הסדר הזה). ובאותה שנה, כיון שכל הזמן ירד גשם, לא ידעו מה יהיה עם ההתוועדות, והרבי אמר שהתוועדות תתקיים כרגיל. ואנשים התפלאו אבל באו בשעה הקבועה וכולם היו מכורבלים עם מעילים, והרבי בא להתוועדות עם מעיל, אך המעיל היה מונח על הכתפיים של הרבי, וידיו הק' לא היו בתוך השרוולים. הרבי התיישב על הכיסא והניח את המעיל על המשענת של הכיסא (שכידוע הרבי מעולם כמעט לא נשען על המשענת בכסאו, כך שהמעיל הונח על המשענת ומרוחק מהרבי), והזקנים שישבו מאחורי הרבי דאגו לבריאות של הרבי ואחד מהם הניח את המעיל בחזרה על הרבי. (תמיד חסידים חשבו שהם צריכים לדאוג לרבי יותר משהרבי דאג לעצמו, כמו שהיה בתשל"ח אחרי ההתקף לב שהרבי לא רצה להתפנות לבית רפואה אז הרבנים פסקו שהרבי חייב ללכת לבית רפואה והרבי ביקש לא לראות את הפסק כדי שהוא לא יצטרך ללכת לבית רפואה והחסידים הלכו לרבנית שתשכנע את הרבי ללכת לבית רפואה והיא אמרה שהרבי יודע מה שהוא אומר), אבל הרבי הניח את המעיל בחזרה על המשענת.

כשראו כולם את הנהגתו של הרבי, הורידו גם הם את המעילים שלהם, חוץ מאחד שנותר עטוף במעילו. והנה אחרי ההתוועדות התברר, שלמרות הקור והגשמים, אף אחד לא נהיה חולה, חוץ מאותו אחד שלא הוריד את המעיל. והוא כתב לרבי פתק שזה לא הוגן שכל מי שהיה בהתוועדות בלי מעיל לא קרה לו כלום והוא ששמר על הבריאות נהיה חולה. והרבי כתב לו שבגלל שהוא היה עטוף בלבושים הוא לא נתן לחום של הסוכה לחמם אותו (הרבי פעם אמר באחת ההתוועדות של פורים, לאנשים שנוסעים לארץ ישראל שיגידו לחיים, והרבי אמר שיש פה יהודים מירושלים אבל הם נמצאים במצב של מוקפים חומה, כלומר שהם לא מספיק פתוחים לקבל לקרבם את ההשפעה מההתוועדות), לכן כשנמצאים בהתוועדות צריך להיפתח ולהיות בתנועה של לשמוע ולהפנים ולקבל את מה שאומרים. (בקשר לאהבת ישראל -) היו שני אחים שאחד מהם היה עשיר ואחד היה עני, והעני היה צריך לחתן את הבת שלו ולא היה לו כסף, אז הוא נסע לאח שלו לבקש עזרה. כשהוא הגיע הוא דפק בשער של הארמון של אח שלו ואחד המשרתים של אח שלו יצא אליו, והעני אמר לו שיגיד לבעל הבית שאח שלו הגיע. האח העשיר הבין שהוא צריך ממנו כסף, אז הוא הביא למשרת מטבע קטן שיביא לו. העני אומר למשרת שיגיד לאח שלו שהוא לא ראה אותו כבר עשר שנים והוא צריך עזרה, והאח העשיר אפילו לא יצא אליו. האח העני חזר הביתה מאוכזב. אחרי כמה חודשים האח העשיר בא להורים שלו לפסח והוא הביא גם כסף לכסות את כל ההוצאות של החג, ואבא שלו פותח לו ושואל אותו מי אתה, ומראה עצמו כאילו שאינו מכיר אותו, והוא אומר לו אני הבן שלך ואבא שלו אומר לו לי יש שתי בנים, וזאת אומרת שלבן שלי יש אח ואם לך אין אח אם כך אתה לא הבן שלי.

יש שתי שאלות חזקות במגילת אסתר 1. כשאסתר אמרה למלך אחשוורוש "כי נמכרנו אני ועמי להשמיד להרוג ולאבד" אז אחשוורוש שאל מי רוצה לעשות את זה, ולא מובן הרי אחשוורוש בעצמו חתם על הגזירה, ואמנם הוא לא ידע שאסתר היא יהודיה, אבל מיד ברגע שהיא אומרת לו שהיא ועמה נמכרו להשמיד וכו' הוא צריך להבין שהיא יהודיה, אז למה הוא שואל מי זה. 2. אסתר אמרה לו אם הוא היה מבקש למכור אותנו לעבדים זה בסדר, "החרשתי", ולא מובן למה היא מציעה לו למכור את היהודים לעבדים, שתבקש לבטל את הגזירה וזהו.

ויוון בהקדמת סיפור: היה אחד שהיה לו הרבה כסף וגם היה לו ספר תורה שעבר לו בירושה, עם מסורת שעזרא הסופר בכבודו ובעצמו כתב אותו. והגיע היום והוא נפטר, והיו לו שני בנים והם היו צריכים לחלוק את הנכסים ושניהם רצו את הספר תורה. והם היו מוכנים לוותר על כל הכסף שהיה לאבא שלהם עבור הספר תורה. אז הם החליטו שהם יעשו הגרלה אחד יזכה בספר תורה ואחד יזכה בכל הכסף, ואכן הם עשו הגרלה ומי שזכה בספר תורה היה מאושר והוא שם את זה בבית כנסת שהוא היה מתפלל בו, והיו קוראים בזה מדי פעם. והיה שם אחד רשע ובן בליעל, שלא היה מסוגל לראות את האושר שהיה לו, אז הוא בא בלילה והוציא את הספר תורה והוא מחק אות אחת וכתב אות אחרת, והוא מחק ב'ועבדתם את ה' אלוקיכם' את האות ע' ב'ועבדתם' וכתב א' שזה יוצא ואבדתם את ה' אלוקיכם, שזה שינוי משמעות שבמקום שיהיה כתוב שצריך לעבוד את ה' כתוב שצריך ח"ו לאבד, ר"ל. ואחרי כמה שבועות הגיע השבוע שקוראים את אותה בתורה והבעל קורא שם לב שכתוב ואבדתם עם א' ומיד הוציאו ספר אחר, והיתה מבוכה גדולה, וכולם אמרו שלא יכול להיות שעזרא הסופר כתב ספר עם כזו טעות, ואותו אחד שזכה בספר היה שבור לגמרי, וכולם אמרו שאולי זה לא הספר תורה של עזרא הסופר ונהיה מזה רעש גדול גם למעלה, והחליטו בבי"ד של מעלה שמי שעשה את זה יקבל עונש עין תחת עין, כי הוא שינה ומחק את האות ע', אז הוא יפגע בעין שלו, ובאותו שבת או שבת אחרי זה נפלה נברשת מול כולם ופגע בו רסיס בעין והוא איבד את הראיה שלו. וגם החליטו למעלה שעזרא הסופר ירד לתקן את הטעות שבספר ובמוצאי שבת כשבאו לתקן את הטעות הם ראו שזה כבר מתוקן ומי שקיבל את העונש בעין הודה שהוא שינה והבינו שהספר תורה באמת היה כשר. וזו התשובה על שתי השאלות: כשהמן ביקש להשמיד את היהודים, חשב בדעתו למה שהמלך יסכים, אלא הוא ביקש מהמלך "יכתב לעבדם" בע', שהם יהיו עבדים והמלך הסכים והמן שינה את זה ל'לאבדם' בא', להרוג אותם. ולכן כשאסתר באה למלך המלך לא הבין מי זה כי הוא חתם שהיהודים רק יהיו עבדים ולא להרוג אותם. ולכן אסתר אמרה לו שאם באמת היינו נמכרים לעבדים ולשפחות כמו שהמלך חתם לא הייתי אומרת לו כלום. שנזכה לבסומי כדבעי מהתורה בביאת משיח צדקנו!

מוקדש לע"נ
הרב יהודה לייב בן הרב שלום
פוזנר
נלב"ע בי"ט תמוז תשפ"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

מוקדש לע"נ
מאיר בן אברהם
נלב"ע בי"ב כסליו תשפ"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

הוקדש ע"י בנו
הרה"ח ר' רם בן מאיר שיחי'
להצלחה רבה בכל הענינים

מוקדש לע"נ
האישה החשובה, מסורה ונתונה למבצעי הרבי ואשת חסד מופלאה
מרת אודלי' רחל בת הרב אליהו משה ע"ה גיג'
נלב"ע י"ד אדר ה'תשפ"ה.